

Cymru a San Steffan

Dr. Alys Thomas

Sut fydd y berthynas rhwng Cymru a San Steffan yn datblygu yn ystod y Pedwerydd Cynulliad?

Er bod trefniadau ffurfiol i'w cael i hwyluso'r berthynas rynglywodraethol rhwng Cymru a San Steffan, dim ond rhan o'r stori yw hynny. Mae'r broses ei hun yn ddynamig a honno'n gallu adlewyrchu'r berthynas rhwng pleidiau gwleidyddol ar naill ben yr M4 a rhwng llywodraethau o liwiau gwleidyddol gwahanol.

Prosesau rynglywodraethol

Ers dyfodiad datganoli yn 1999, rhoddwyd prosesau ffurfiol ar waith i hwyluso'r berthynas rhwng Llywodraeth y Deyrnas Unedig a'r gweinyddiaethau datganoledig yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Mae'r rhain ar ffurf Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth cyffredinol, sef Nodiadau Cyfarwyddyd Datganoli a choncordatau y cytunwyd arnynt rhwng adrannau'r Deyrnas Unedig a'r gweinyddiaethau datganoledig.

Roedd y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth hefyd yn darparu ar gyfer creu'r Cyd-bwyllgor Gweinidogion (JMC), sef fforwm sy'n dwyn ynghyd Weinidogion Cabinet y Deyrnas Unedig, gan gynnwys yr Ysgrifenyddion Gwladol tiriogaethol, a Phrif Weinidogion a Gweinidogion y gweinyddiaethau datganoledig.

Dim ond rhan o'r stori yw'r trefniadau ffurfiol sy'n hwyluso'r berthynas rynglywodraethol. Mae'r broses ei hun yn ddynamig

Diddymwyd y JMC am gyfnod ac ni chyfarfu mewn cyfarfod llawn rhwng 2001 a 2008. Rhoddodd Gordon Brown y dasg o'i adfywio i Paul Murphy, Ysgrifennydd Gwladol Cymru ar y

pryd. Gellir dadlau nad oedd galw am gyfarfod o'r JMC cyn hynny gan fod y blaid Lafur mewn grym yn San Steffan ac yn llywodraethu yn Holyrood ac yng Nghaerdydd. Newidiodd hynny yn 2007 pan ffurfiodd Plaid Genedlaethol yr Alban llywodraeth leiafrifol gan ddod â dynameg newydd i'r berthynas rynglywodraethol rhwng yr Alban a San Steffan. Croesawodd Alex Salmond, Prif Weinidog newydd yr Alban, y cyfle i greu cysylltiadau strwythuredig rhwng Llywodraeth y Deyrnas Unedig a'r gweinyddiaethau datganoledig.

'Agenda o barch'?

Cafodd y ddynameg ei thrawsnewid unwaith eto ym mis Mai 2010 wrth i glymblaid y Ceidwadwyr / Democratiaid Rhyddfrydol ddod i rym yn San Steffan. Mae Llywodraeth newydd y Deyrnas Unedig wedi ceisio disgrifio'i hagwedd tuag ei pherthynas gyda'r sefydliadau datganoledig fel 'agenda o barch', gan addo rhoi sylw o bwys i'r JMC. Nododd y Prif Weinidog ei fwriad gydag ymweliadau cynnar â'r deddfwrfeydd datganoledig. Fodd bynnag, ni fu'r 'agenda o barch' heb ei hagweddau dadleuol. Mae beirniaid wedi nodi bod rhai penderfyniadau – fel cynnal y refferendwm ar y bleidlais amgen ar yr un diwrnod â'r etholiadau yn y gwledydd datganoledig ac achosi i etholiadau wrthdaro yn 2015 – yn dangos diffyg parch tuag at y cyrff datganoledig. Mae hyn yn codi cwestiwn ynghylch a all y JMC fod yn fforwm cadarn ar gyfer rheoli datganoli gyda gwahanol bleidiau mewn grym.

Hefyd, mae ffenomen newydd wedi ymddangos yn yr hinsawdd wleidyddol newydd hon, wrth i'r gweinyddiaethau datganoledig weithio ar y cyd. Ym mis Hydref 2010, llofnododd Prif

Weinidogion Cymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon ddatganiad ar y cyd a oedd yn gwrthwynebu'r modd yr oedd Llywodraeth y Deyrnas Unedig yn mynd i'r afael â'r economi. Cyhoeddwyd datganiad pellach ar yr economi cyn cyfarfod o'r JMC ym mis Chwefror. Amser a ddengys a fydd y dacteg hon gan y gweinyddiaethau datganoledig yn dwyn ffrwyth yn y tymor canolig ac yn parhau yn y dyfodol.

Ysgrifennydd Gwladol i'r cenedloedd a'r rhanbarthau?

Mae'r syniad o gael gwared ar y gweinidogion tiriogaethol gan benodi un Gweinidog dros y cenedloedd a'r rhanbarthau yn eu lle wedi bod yn cael ei drafod ers rhai blynyddoedd. Fodd bynnag, ymddengys fod y bleidlais gadarnhaol yn refferendwm mis Mawrth 2011 wedi rhoi egni newydd i'r ddadl, ac argymhellodd Pwyllgor Dethol Tŷ'r Cyffredin ar Weinyddiaeth Gyhoeddus yn ddiweddar y dylid adolygu'r swyddi. Y brif ddadl o blaid hyn yw nad oes gan yr Ysgrifenyddion Gwladol tiriogaethol ddigon i'w wneud. Ni fydd rôl Swyddfa Cymru mewn perthynas â Gorchmynion Cymhwysedd Deddfwriaethol yn bodoli yn y pedwerydd Cynulliad. Serch hynny, mae Ysgrifenyddion Gwladol y gorffennol a'r rhai presennol wedi amddiffyn eu rôl yn gryf fel elfen allweddol o'r seilwaith rhynglywodraethol.

Mae Ysgrifenyddion Gwladol y gorffennol a'r rhai presennol wedi amddiffyn eu rôl yn gryf fel elfen allweddol o'r seilwaith rhynglywodraethol

Pe bai swydd Ysgrifennydd Gwladol Cymru'n peidio â bod, codir cwestiynau ynghylch dyfodol y Pwyllgor Dethol ar Faterion Cymreig. Ei gylch gorchwyl yw ymchwilio i faterion sy'n dod o dan ofal Ysgrifennydd Gwladol Cymru (gan gynnwys y berthynas gyda Chynulliad Cenedlaethol Cymru). A fyddai pwyllgor dethol newydd yn cael ei

sefydlu er mwyn craffu ar yr Ysgrifennydd Gwladol newydd?

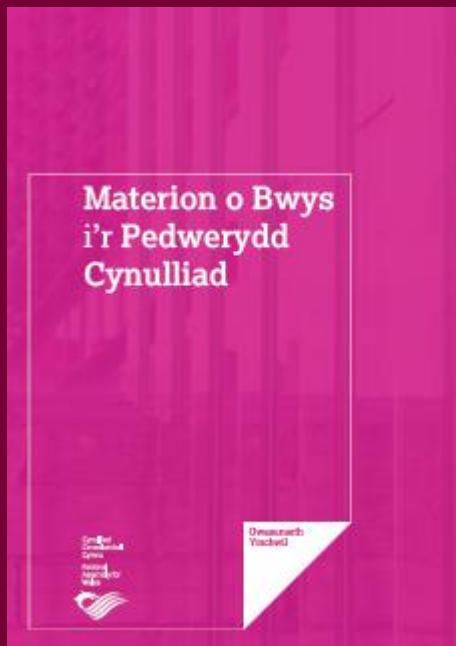
Bydd nifer yr Aelodau Seneddol yng Nghymru hefyd yn gostwng o 40 i 30. Gan edrych y tu hwnt i etholiad nesaf San Steffan, os caiff y Pwyllgor Dethol ar Faterion Cymreig ei gadw, gallai fod yn broblem cael Aelodau o Gymru i fod yn aelodau ohono. Ar hyn o bryd, mae 12 o aelodau ar y Pwyllgor ac mae'n rhaid iddynt adlewyrchu cydbwysedd pleidiol, sy'n golygu bod dau aelod yn cynrychioli etholaethau yn Lloegr. Mae hyn yn codi cwestiynau am oblygiadau cael llai o Aelodau Seneddol o Gymru ac a fydd hyn yn effeithio ar y Cynulliad Cenedlaethol.

Deddf Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011

Bydd Deddf Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011 yn lleihau nifer yr Aelodau Seneddol yn Nhŷ'r Cyffredin o 650 i 600 erbyn dyddiad Etholiad Cyffredinol nesaf y Deyrnas Unedig.

Bydd nifer yr Aelodau Seneddol o Gymru'n gostwng o 40 i 30. Fodd bynnag, ni fydd hyn yn effeithio ar nifer yr Aelodau Cynulliad a fydd yn parhau'n 60.

Erthygl o gyhoeddiad gan y Gwasanaeth Ymchwil

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Mae'r ddogfen hon wedi cael ei pharatoi'n arbennig ar gyfer Aelodau'r Cynulliad gan y Gwasanaeth Ymchwil. Mae'n trafod rhai o'r pynciau hynny sy'n debygol o fod o bwys i Aelodau yn ystod y Pedwerydd Cynulliad.

Materion o Bwys i'r Pedwerydd Cynulliad

Am rhagor o gyhoeddiadau, gweler **ein tudalennau ar wefan y Cynulliad**.
www.cynulliadcymru.org/bus-assembly-publications-research.htm

Y Gwasanaeth Ymchwil
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

E-bost: **Research.Service@wales.gov.uk**
Twitter: **[@YmchwilCCC](https://twitter.com/YmchwilCCC)**